

04.09.2024

Dnro 294/03.04.04.04.11/2024

Asia Kirkon palvelussuhdeturva

Valittaja Virpi Helena Vähäpassi

Päätös, josta valitetaan

Nousiaisten seurakunnan kirkkovaltuusto, 31.1.2024, § 5

Kirkkovaltuusto on päättänyt kirkkoneuvoston esityksestä irtisanoa kanttori Virpi Vähäpassin virkasuhteen. Irtisanomisen perusteena on ollut Vähäpassin epärehellinen menettely ja sen aiheuttama vakava luottamuspuola.

Valitus

Kirkkovaltuuston päätös on kumottava. Nousiaisten seurakunta on velvoitettava korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikulut laillisine viivästyskorkeineen.

Valittajalle ei annettu mahdollisuutta tulla kuulluksi asiantuntijalausunnoista, joita päätöksentekoa varten oli hankittu. Kirkkovaltuusto on lisäksi ylittänyt toimivaltansa. Toimivaltainen viranomaisen kanttorin virkasuhteen irtisanomiseen olisi ollut kirkkoneuvosto.

Päätös on lainvastainen myös, koska valittaja on irtisanottu ilman asiallista ja painavaa syytä sekä ilman, että hänelle olisi annettu varoituksella mahdollisuus korjata menettelynsä. Valittaja ei kiistä valehdelleensa työnantajalle, mutta hänen menettelynsä tässä yksittäistapauksessa ei ole ollut niin vakavaa, että sen vuoksi voisi irtisanoa ilman edeltävää varoitusta. Valittaja ei ole saanut varoitusta koko virkasuhteensa aikana.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Seurakunta on antanut lausunnon ja vaatinut siinä, että valittaja on velvoitettava korvaamaan seurakunnan oikeudenkäyntikulut.

Seurakunta on hallinto-oikeuden pyynnöstä täydentänyt oikeudenkäyntikuluvaatimustaan.

Valittaja on antanut vastineen ja ilmoittanut oikeudenkäyntikulujensa määräksi 8 525 euroa (sis. alv).

Seurakunta on antanut lausunnon. Seurakunta on kiistänyt valittajan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen perusteeltaan ja määrältään 2 500 euroa ylittäviltä osin.

Valittaja on antanut vastineen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus kumoo Nousiaisten seurakunnan kirkkovaltuuston päätöksen 31.1.2024 § 5.

Hallinto-oikeus velvoittaa Nousiaisten seurakunnan korvaamaan valittajalle oikeudenkäyntikuluina 8 525 euroa. Maksun viivästyessä määrälle on maksettava vuotuista viivästyskorkoa siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut päivästä, jona hallinto-oikeuden päätös on ollut oikeudenkäynnin osapuolten saatavissa. Viivästyskorko määräytyy korkolain 4 §:n 1 momentin mukaan.

Hallinto-oikeus hylkää seurakunnan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen.

Ratkaisun perustelut

Kuulemisvirhettä koskeva valitusperuste

Evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 57 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan ennen kuin työnantaja irtisanoo tai purkaa tai päättää virkasuhteen raukeamisesta 12 §:n 2 momentin tai 13 §:n 3 momentin mukaisesti, viranhaltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi virkasuhteen päättämisen syistä.

Hallintolain 34 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Hallinto-oikeus toteaa, ettei valituksessa ole edes väitetty, että valittajaa ei olisi ennen irtisanomista kuultu evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 57 §:n edellyttämällä tavalla virkasuhteen päättämisen syistä. Valituksessa on sen sijaan vedottu siihen, että valittajalle ei ole annettu mahdollisuutta tulla hallintolain edellyttämin tavoin kuulluksi Kirkon työmarkkinalaitoksen juristin ja tuomiokapitulin lakimiesasessorin asiantuntijalausunnoista, jotka seurakunta oli hankkinut päätöksentekoaan varten.

Hallintolaissa tarkoitettut selvitykset, joista asianosaista täytyy kuulla, ovat tosiasiatietoja ja todisteita. Sen sijaan pelkästään viranomaisen todistus- ja päätösharkintaa koskevat asiakirjat eivät lähtökohtaisesti kuulu tällaisiin selvityksiin. Kirkon työmarkkinalaitoksen juristin ja tuomiokapitulin lakimiesasessorin seurakunnalle antamissa vastauksissa on kysymys oikeudellisten asiantuntijoiden kannanotoista, jotka seurakunta on hankkinut oman oikeudellisen päätösharkintansa tueksi. Vastaukset eivät sisällä uusia irtisanomiseen liittyviä tosiasiatietoja tai todisteita, vaan yksinomaan pohdintoja asian oikeudellisesta tulkinnasta. Työmarkkinajuristin ja lakimiesasessorin vastauksissa ei ole kysymys hallintolain tarkoittamista tosiasiasieikkoja koskevistä selvityksistä, joista valittajaa olisi tullut kuulla, vaan kuulemisvelvollisuuden ulkopuolelle jäävistä viranomaisen päätösharkintaa koskevistä asiakirjoista. Kirkkovaltuuston päätös ei ole valituksessa esitetyllä kuulemista koskevalla perusteella syntynyt virheellisessä järjestyksessä.

Toimivallan ylittämistä koskeva valitusperuste

Kirkkolain 3 luvun 5 §:n mukaan kirkkovaltuusto käyttää seurakunnan päätösvaltaa, jollei toisin säädetä tai määrätä.

Evangelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 58 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan viranhaltijan irtisanoo seurakunnassa kirkkoneuvosto, seurakuntaneuvosto tai hallintosäännössä määrätty muu viranomainen.

Päätösvallasta irtisanoa seurakunnan papin ja lehtorin viran haltija, mistä nyt ei ole kysymys, säädetään kirkkolaisissa.

Asiassa on valituksen johdosta kyse siitä, onko Nousiaisten seurakunnan kirkkovaltuusto ollut toimivaltainen päättämään seurakunnassa kanttorina toimineen valittajan virkasuhteen irtisanomisesta.

Nousiaisten seurakunta on lausunnossaan katsonut kirkkovaltuustolla olleen toimivalta päättää valittajan irtisanomisesta, koska kirkkovaltuusto on seurakunnan ylin päättävä elin ja sillä on toimivalta päättää kaikista asioista, jotka kirkkoneuvosto on sen valmisteltavaksi tuonut.

Hallinto-oikeus toteaa, että kirkkolain 3 luvun 5 §:stä ilmenevän pääsäännön mukaan kirkkovaltuusto on toimivaltainen käyttämään seurakunnan päätösvaltaa paitsi silloin, jos toisin on säädetty tai määrätty. Evangelis-luterilaisen kirkon viranhaltijoiden irtisanomisen osalta on poikettu tuosta pääsäännöstä, ja erikseen laissa säädetty, että virkasuhteen irtisanova eli toimivaltainen viranomainen on seurakunnassa kirkkoneuvosto, seurakuntaneuvosto tai hallintosäännössä määrätty muu viranomainen. Hallinto-oikeus toteaa, että toimivaltaratjat ovat jäykät eikä ylempi toimielin voi ilman nimenomaisesti siihen oikeuttavaa säännöstä ratkaista alemman toimielimen toimivaltaan kuuluvaa asiaa. Kirkkovaltuuston toimivalta päättää valittajan virkasuhteen irtisanomisesta ei ole siten voinut perustua kirkkolain 3 luvun 5 §:stä ilmenevään kirkkovaltuuston yleistoimivaltaan tai lausunnossa

esitettyllä tavalla kirkkovaltuuston asemaan seurakunnan ylimpänä päättävänä toimielimenä.

Nousiaisten seurakunnan hallintosäännössä ei ole määräyksiä viranhaltijan irtisanovasta viranomaisesta, joten kirkkovaltuustolla ei ole ollut toimivaltaa myöskään hallintosäännön perusteella. Hallintosääntö ei myöskään sisällä määräystä siitä, että kirkkoneuvosto voisi yksittäistapauksessa siirtää ratkaistavakseen kuuluvan asian kirkkovaltuuston käsiteltäväksi. Kirkkovaltuustolla ei ole myöskään ollut toimivaltaa päättää asiasta niillä lausunnossa mainituilla perusteilla, että kirkkoneuvoston jäsenet ovat kirkkovaltuuston jäseniä tai että kirkkoneuvosto on valmistellut asian kirkkovaltuustolle. Kirkkovaltuustolla ei ole muutoinkaan ollut toimivaltaa päättää valittajan virkasuhteen irtisanomisesta. Kirkkovaltuusto on siten ylittänyt asiasta päättäessään toimivaltansa.

Irtisanomisen edellytyksiä koskeva valitusperuste

Evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 25 §:n 1 momentin mukaan viranhaltijan on suoritettava virkasuhteeseen kuuluvat tehtävät asianmukaisesti, tasapuolisesti ja viivytyksettä noudattaen säännöksiä ja määräyksiä sekä työnantajan työjohto- ja valvontamääräyksiä. Pykälän 2 momentin mukaan viranhaltijan on käyttäydyttävä asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla.

Saman lain 47 §:n 1 momentin mukaan työnantaja ei saa irtisanoa virkasuhdetta viranhaltijasta johtuvasta syystä ilman asiallista ja painavaa syytä. Tällaisena syynä voidaan pitää virkasuhteeseen liittyvien velvoitteiden vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä sekä sellaisia viranhaltijan henkilöön liittyvien työntekoedellytysten olennaisia muutoksia, joiden vuoksi viranhaltija ei enää kykene selviytymään tehtävistään. Syyn asiallisuutta ja painavuutta arvioitaessa on otettava huomioon työnantajan ja viranhaltijan olosuhteet kokonaisuudessaan.

Saman lain 48 §:n 1 momentin mukaan viranhaltijaa, joka on laiminlyönyt virkasuhteesta johtuvien velvollisuuksiensa täyttämisen tai rikkonut niitä, ei saa irtisanoa ennen kuin hänelle on varoituksella annettu mahdollisuus korjata menettelynsä. Pykälän 3 momentin mukaan jos irtisanomisen perusteena on niin vakava virkasuhteeseen liittyvä rikkomus, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää virkasuhteen jatkamista, muun ohella 1 momenttia ei sovelleta.

Valituksenalaisen päätöksen perustelujen mukaan irtisanomisen perusteena on ollut valittajan epärehellinen menettely ja sen aiheuttama luottamuspuola. Irtisanomista edeltäneen kuulemisen yhteydessä syntyneistä asiakirjoista ilmenee, että irtisanomisen perusteena ollut valittajan menettely on koskenut yksinomaan valittajalle myönnetyn koulutusmäärärahan käyttöä ja siihen liittyntä epärehellistä menettelyä. Hallinto-oikeudessa ei tule arvioitavaksi seurakunnan oikeudenkäyntikirjelmissä esitetty sellainen valittajan menettely, joka ei ole ollut valituksenalaisen irtisanomispäätöksen perusteena.

Hallinto-oikeus toteaa, että irtisanomisperusteen riittävyyttä on arvioitava kaikkien tapauksessa ilmenevien seikkojen kokonaisharkinnalla. Arvioinnissa vaikuttavia seikkoja ovat tällöin esimerkiksi viranhaltijan rikkeen laatu ja vakavuus, viranhaltijan asema ja hänen suhtautumisensa tekoonsa tai käyttäytymiseensä, työn luonne sekä työn teettämiseen liittyvät erityispiirteet.

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan valittaja on ollut Nousiaisten seurakunnassa kanttorin virkasuhteessa ennen irtisanomistaan noin kahden vuoden ajan. Hän on vuonna 2023 ensimmäistä kertaa virkasuhteensa aikana anonut työnantajalta koulutusmäärärahaa urkujensoittotaidon ylläpitoa varten ja saanut siihen 500 euron määrärahan vuodelle 2023. Joulukuussa talouspäällikkö on muistuttanut valittajaa koulutusmäärärahan käyttämisestä. Valittaja on kirjoittanut työnantajalleen saaneensa jo muutaman urkutunnin ja tuntien jatkuvan. Valittaja on kirjoittanut urkujensoitonopettajansa lähettävän laskun ennen vuoden vaihtumista, jotta valittaja saa hyödynnettyä koulutusmäärärahan. Valittaja on ennen vuodenvaihdetta lähettänyt seurakunnan talouspäällikölle maksupyynnön, jonka mukaan hänen opettajakseen nimetylle henkilölle maksettaisiin joulukuussa pidetyistä urkutunneista. Kun talouspäällikkö otti yhteyttä opettajaan kysyäseen puuttuvaa henkilötietoa, ilmeni, ettei tunteja ollut vielä todellisuudessa pidetty, vaan valittaja ja opettaja olivat keskustelleet tulevaisuudessa pidettävistä tunneista. Asian paljastuttua kirkkoherra kysyi vielä viestitse valittajalta, onko tämä todella saanut joulukuussa 2023 urkutunteja, mihin valittaja on vastannut epärehellisesti kertoen, että urkutunteja on pidetty jo joulukuussa. Kirkkoherran kysyttyä tämän jälkeen asiasta urkujensoitonopettajalta on opettaja kertonut, ettei hän ole antanut valittajalle vuonna 2023 yhtään urkutuntia ja että tunnint on tarkoitus pitää kuluvan kevään tai vuoden 2024 aikana. Valittaja on sittemmin myöntänyt, että motiivina perusteettomalle maksupyynnölle oli, että hän saisi käytettyä vuodelle 2023 myönnetyn koulutusmäärärahan, joka oli jäämässä muun ohella joulukiireiden vuoksi käyttämättä. Urkutunnit on valittajan mukaan ollut tarkoitus pitää alkuvuodesta. Valittaja ei oman kertomansa mukaan ymmärtänyt tuolloin menettelynsä moitittavuutta, vaan vertasi asiaa esimerkiksi kuntosalikortin maksamiseen etukäteen. Kun kirkkoherra tiedusteli urkutuntien ajankohdasta ja valittaja tiesi kirjoittaneensa tuntien ajankohdasta valheellisesti, hän pelkäsi ja häpesi aiempaa toimintaansa ja siksi kirjoitti kirkkoherralle hätävalheen. Valittaja on virkasuhteen päättämistä koskevassa kuulemistilaisuudessa myöntänyt tehneensä virheen, katunut tekoaan ja pyytänyt sitä anteeksi.

Hallinto-oikeus katsoo, että valittajan on edellä kuvatulla tavalla toimiessaan tullut käsittää menettelynsä moitittavuus. Hän on epärehellisesti toimiessaan rikkonut viranhaltijana hänelle laissa säädettyjä velvollisuuksia ja näin toiminut tavalla, joka on ollut omiaan rikkomaan työnantajan luottamuksen hänen toimintaansa. Edelleen hallinto-oikeus katsoo, että valittajan moitittavaa käyttäytymistä on pidettävä evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 47 §:n 1 momentissa tarkoitettuna asiallisena ja painavana syynä, joka voi johtaa virkasuhteen irtisanomiseen. Koska valittajalle ei ole varoituksella annettu mahdollisuutta korjata menettelyään, on asiassa ratkaistava, onko valittajan edellä todettua käyttäytymistä pidettävä niin vakavana virkasuhteeseen liittyvänä rikkomuksena, että työnantajalta ei

mainitun lain 48 §:n 3 momentin mukaan kohtuudella ole voitu edellyttää virkasuhteen jatkamista.

Valittaja on tahallisesti antanut työnantajalleen väärää tietoa motiivinaan saada itselleen koulutusta ja vielä tämän jälkeen valehdellut esimiehelleen asiasta. Toisaalta kokonaisuarkinnassa on huomioitava, että kyse on ollut koulutuksesta, johon työnantaja on antanut valittajalle määrärahan. Väärien tietojen antaminen ja työnantajalle valehtelu on liittynyt koulutuksen järjestämisen ajankohtaan, eikä asiassa ole ilmennyt, että valittaja olisi muutoin kuin työnantajan hänelle jo myöntämän koulutuksen saadakseen pyrkinyt hyötymään asiassa. Kysymys ei ole ollut tilanteesta, jossa valittaja olisi pyrkinyt erehdyttämään työnantajaa koulutusmäärärahan käytössä siten, että määräraha olisi käytetty muuhun kuin mihin se on tarkoitettu. Valittaja toimii seurakunnan ainoana kanttorina itsenäisessä vastuullisessa asemassa, mutta epärehellisyys ei ole koskenut kanttorin viranhoidon kannalta olennaisimpia virkatehtäviä. Valittajan epärehellinen menettely on ollut moitittavaa, muttei moitittavuuden asteeltaan erityisen vakavaa. Vaikka tällainen menettely vaikuttaakin väistämättä työnantajan luottamukseen valittajaa kohtaan, kyse on kuitenkin ollut yksittäisestä tapahtumasarjasta. Ottaen huomioon rikkeen laatu sekä myös valittajan käytös tapahtumien jälkeen, hallinto-oikeus katsoo, että luottamus valittajan kanttorin viranhoidon asianmukaisuuteen olisi ollut vielä palautettavissa. Irtisanominen edellyttää pääsääntöisesti sitä, että viranhaltijalle on ensin annettu varoituksella mahdollisuus korjata käyttäytymistään. Hallinto-oikeus katsoo, että irtisanomisen perusteena olevan syyn asiallisuutta ja painavuutta arvioitaessa kaikki edellä mainitut seikat huomioon ottaen valittajan virkavelvollisuuksien vastaista menettelyä ei ole pidettävä niin vakavana rikkomuksena, että hänen virkasuhteensa olisi voitu irtisanoa ilman varoitusta. Kirkkovaltuuston päätös on siten lainvastainen.

Yhteenvedo ja johtopäätös

Edellä todetusti kirkkovaltuusto on ylittänyt asiassa toimivaltansa. Lisäksi valittajan irtisanomiselle ei edellä esitetyin perustein ole ollut laissa säädettyjä perusteita. Kirkkovaltuuston päätös tulee siten kirkkovaltuuston toimivallan ylittävänä sekä muutenkin lainvastaisena kumota.

Oikeudenkäyntikulut

Nousiaisten seurakunnan kirkkovaltuuston päätös on kirkollisvalituksen tehneen asianosaisen valituksesta kumottu, joten seurakunta velvoitetaan evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 76 §:n 1 momentin perusteella korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikulut. Valittajan oikeudenkäyntikulut koostuvat oikeudenkäyntiin nähden tarpeellisista toimista ja niiden määrää on kokonaisuudessaan pidettävä kohtuullisena. Koska valittajan valitus on hyväksytty, on seurakunnan oikeudenkäyntikuluvaatimus mainitun lainkohdan nojalla hylättävä.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut
Laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta 72 §
Kirkkolaki 12 luku 3 § 2 mom ja 17 § 2 mom
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 100 §

Muutoksenhaku

Kirkkolain 12 luvun 13 §:n mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (Kirkollisvalitus)

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeustuomarit Anna-Riikka Hänninen, Sami Kouki ja Lauri Gummerus. Asian on esitellyt Lauri Gummerus.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu ja tulostettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmästä.

Jakelu

Päätös tavallisena tiedoksiantona sähköisesti

Virpi Helena Vähäpassi
Asiamies: työmarkkinajuristi Maarit Engström

Maksutta

Nousiaisten seurakunnan kirkkoneuvosto, jonka on kirkkolain 12 luvun 13 §:n 3 momentin mukaisesti ilmoitettava päätöksestä

Tiedoksi

Turun arkkhiippakunnan tuomiokapituli

Hallinto-oikeuden yhteystiedot

Turun hallinto-oikeus

Sairashuoneenkatu 2-4 (PL 32), 20101 Turku

turku.hao@oikeus.fi

Puh. 029 56 42400

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>